

tás még akkor is jó versekre esett, ha néha azt is gondoljuk, hogy a gyermekek nem értik meg őket. Mert az ilyen problematikus verseknél *Harsányi* — joggal — arra gondolt, hogy a gyermekek nem úgy fogják fel a verseket, mint a felnőttek; erről győzte meg számos tapasztalata is.

A gyűjtemény végéhez csatolt, a szülők és nevelők számára írt utószóban fejti ki *Harsányi István* elképzelését «A gyermek és a versek» viszonyáról. Ott mondja el pedagógiai tapasztalatait, amik gyűjteménye összeállítására sarkalták. Antológiájának helyét és szerepét megpróbálja kijelölni az egyéb «iskolánkívüli» nevelő eszközök, nevelési lehetőségek között. Elgondolásának alapja — egyben egy megszívlelendő modern pedagógiai elv is, — hogy ne becsüljük le a gyermek szellemi képességeit. Ne butítsuk őket azzal, hogy tudatosan «gyermekeknek írt» fércművekkel elégtűsük ki a komoly versek befogadására is alkalmas igényüket. E helyett nyissuk meg számukra minél előbb azokat a kapukat, amelyeken keresztül a legmagasabb irodalmi értékek megismerése és megszeretése felé vezet az út.

BANÓ ISTVÁN

DÉRY TIBOR: HÁROM SZÍNŰ.
(Hungária-könyvkiadó.)

Déry Tibor legtermékenyebb íróink egyike. Regényein és elbeszélésein kívül a háború befejezése óta több színművét is játszotta a Nemzeti Színház. Írói munkásságát hivatalos körök elismerték és a Kossuth-díjjal tüntették ki.

Első darabja: «A tanúk» igen nehéz és veszélyes drámái kísérlet. A közel-múlt nyilas örületének áldozatait viszi a színpadra és a «Tanúkat», a kortársakat, akik aktívan nem vettek ugyan részt a barbár tömegmészárlásokban, de «mosták kezeiket», hallgatva tudomásul vették és mint szem- és fültanúk csak nézték, engedték folyni az eseményeket. A darabnak megható és drámai feszültségű részei vannak. A felelősség kérdésének nyomasztó terhét érezzük. Az emberiség érzéséből kivetkőzött dúvadak garázdálkodása által meghurcolt és megbélyegzett emberek kálváriája ez a darab. A családi élet szétzillesztésének vagyunk szemtanúi. Hizennek érezzük az író ábrázolását, de nem hallgathatjuk el magából a témánálástásból eredő két sajátságát. Az

egyik az, hogy kissé riportszerűnek érezzük ezt a drámát. Talán még érni kellett volna hagyni egy kicsit, hogy általánosabb érvényességre tegyen szert. A másik az, hogy «A tanúk» színpadi ábrázolása nem drámai. Csak megszakasztja a tragikus sódródású események láncolatát. Így, ahogy van, a darab: egy modern riportdráma és egy antik kórustragédia egyvelegének tűnik, ami azonkívül helyenként kissé epikus.

A «Tükör» úgynevezett keretdarab. Egy család a rádióon keresztül saját életét hallgatja és játssza. Déry ügyesen keveri a két szálát, de nyitott kérdés, hogy így jobb-e vagy e nélkül jobb-e a darab? A cselekmény a háború kitörése előtti napokban játszódik egy törvényszéki bíró családjá körében. Mint minden háborúban, itt is sűrűsödve jelentkeznek a világnézeti problémák. Déry színdarabjaival korunk felszín alatt kavargó és erősen kiélezett világnézeti harcait viszi színpadra. A polgári osztály tépelődését és útkeresését állítja elénk a bíró és fia személyében. A bíró sok mindent nem helyesel a régi rendszerben, de nincs meg a rugalmassága hozzá, hogy szakítson vele. A fiú egy munkásmozgalmi leányt szeret, akit a rendőrség üldöz. A leány tőle kéri, hogy rejtse el üldözői elől. A fiú a leányt is szereti, az apját is félti, nem akarja bajba keverni, dilemmája általános elvi problémákat vet fel, amiknek megoldására nem elég erős, öngyilkos lesz.

Déry legfrissebb darabjának, az «Itthon»-nak a cselekménye 1947 őszén játszódik. (A darabot nemrégén mutatta be a Nemzeti Színház.) Szerkezeti felépítését, a drámai sűrítést tekintve ezt tartjuk Déry legjobb darabjának. Két férfi küzd benne egy asszonyért. A fogságból hazatérő Király István, földbirtokos, nyugatos tiszt, Anna volt férje és Borbíró Mihály, Anna új férje, Pesterzsébet félkarú, munkásosztályból származó polgármestere. Anna, miután hivatalos értesítést kapott, hogy férje halott és mivel Borbírot megszerette, hozzámegy. Király megérkezik és megindul a két férfi és rajtuk keresztül két társadalmi osztály és világnézet harca. Úgyes expozíció után már az első felvonásban megindul a bonyodalom. A halottnak hitt régi férj visszatér és visszaköveteli az asszonyt. Az első felvonás igen hatásosan végződik. Anna nem szereti már volt férjét, aki

erőszakos és egy gyöngéd szava sincs az asszonyhoz. Mivel azonban úgy érzi, hogy Királynak nagyobb szükségére van rá, mégis visszamenne hozzá, ha ez visszaadná szabadságát, — mint ahogy azt Borbír teszi, — hogy Anna szabadon dönthesse. Ehhez még azt is kívánja, hogy Király mondjon le írásban földjéről, amit a parasztok már úgy is felosztottak. Király erre nem hajlandó, mire Anna Borbír mellett dönt. Király, miután földjét, fiát, anyját és feleségét is elvesztette, öngyilkos lesz. Király alakját mintha kissé erős színekkel festette volna meg az író, Borbírót viszont kissé színtelennek.

Mindent egybevetve, Déry Tibor színműveiben aktuális mondanivalóval jelentkező, színpadi érzékkel bíró, a színpad technikáját egyre jobban magáévá tevő írók ismertünk meg. Darabjai a demokratikus magyar színpatszás komoly értékeit jelentik.

KÁLMÁN LÁSZLÓ

KONCZ ANTAL: SZIVÁRVÁNYHÍD. (Színjáték 3 felvonásban.)

Szegeden 1943-ban jelent meg ez a színdarab, amely merész beállítottságával akkor méltán keltett feltűnést. A kaposvári szabadművelődési felügyelőség a közelmúltban újította fel színpadtechnikáját és ez ad most időszerűséget annak, hogy megemlékezzünk róla, egyben pedig elmondjuk mindazt, amit megjelenésekor, a felszabadulás előtti időben elmondani nem lehetett.

A darab legfőbb értéke: éles társadalomkritikája, amellyel az úri Magyarország vezetőit, a «jobb körök» lovagjait, asszonyait mutatja be. A történet középpontjában egy kis alföldi falu áll, a népellenes főjegyző alakjával, akinek felesége még jellegzetesebb megteste-

sítője a falun élni kényszerülő úriembernek. Ott áll azonban velök szemben a szegény parasztfijúból tanult emberré lett Dóka Pista, aki az új, népi értelmiséget képviseli. A jegyző leányához fűzik gyengéd szálak, annál is inkább, mert világnézetük, felfogásuk is azonos egymással. Ők, a fiatalok jelentik az új világot.

A cselekmény tulajdonképpen e körül a négy ember körül bonyolódik le, de ez alkalmat ad arra, hogy mély bepillantást vessünk mindabba a szomorú állapotba, amely az általuk irányított falusi életet, sőt az egész magyar nép életét jelentette. A jegyző menthetetlenül reakciós figura és magatartását csak saját egyéni életében bekövetkezett fordulat változtathatja meg. Feleségére ugyanez áll, tetézve a szórakozásra vágyó, csak a maga kedvét kereső «társasági asszony» ezer javíthatatlan hibájával, sőt mondhattuk bűnével. Ezért a darab minden kiválósága ellenére is meg kell mondanunk, hogy kissé erőltetett a mindenáron happy-endre törő megoldás, amelynek következtében igen gyorsan «megtér» a főjegyző, sőt felesége is visszatér hozzá, aki pedig éppen azért hagyta el, mert nem tudott falun élni. Ettől a társadalmi, lélektani töréstől eltekintve azonban kitűnő korepét, társadalomrajzot adott az író. Mai előadásban még inkább sikerre számíthat ez a színdarab, amikor nem néhány lelkes fiatalnak kell már «szivárványhídat» építenie a falu és város között, hanem falusi és városi dolgozók egyaránt vállvetve, szorosan egymással küzdenek a népi demokrácia jobb életlehetőségeért és van már erejük ahhoz, hogy eltávolítsák a vezetésből azokat, akik a nép érdekeivel szemben, saját önző céljait szolgálják.

L. Z.

Megjelent a Magyar Művészet 5. száma

A Szinyei Merse Pál-Társaság kiadásában megjelenő Magyar Művészet egújabb száma Nagy Balogh János művészetét és emlékét élesíti fel Bernáth Aurél és Füst Milán írásaival. Kerényi Jenő szobrászművész újabb alkotásairól Rabinovszky Máriusz számol be. Vita Párisban az absztrakt művészetéről cím alatt Jean Bouret, Henri Heraut és Charles Estienne írásai adnak izelítőt e fontos művészeti kérdés párisi szempontjairól. Ehhez kapcsolódik Bernáth Aurél terjedelmes nyílt levele Jean Bourethoz Páris és az absztrakt művészetek következményei címen. A nemrég lezajlott jugoszláv kiállításról bő képanyaggal Elekfy Jenő írt beszámolót. Gazdag Műgyűjtő rovat, számos illusztráció, színes képmelléklet egészíti ki a példás nyomdai kiállítású számot. A folyóiratot Bernáth Aurél szerkeszti.